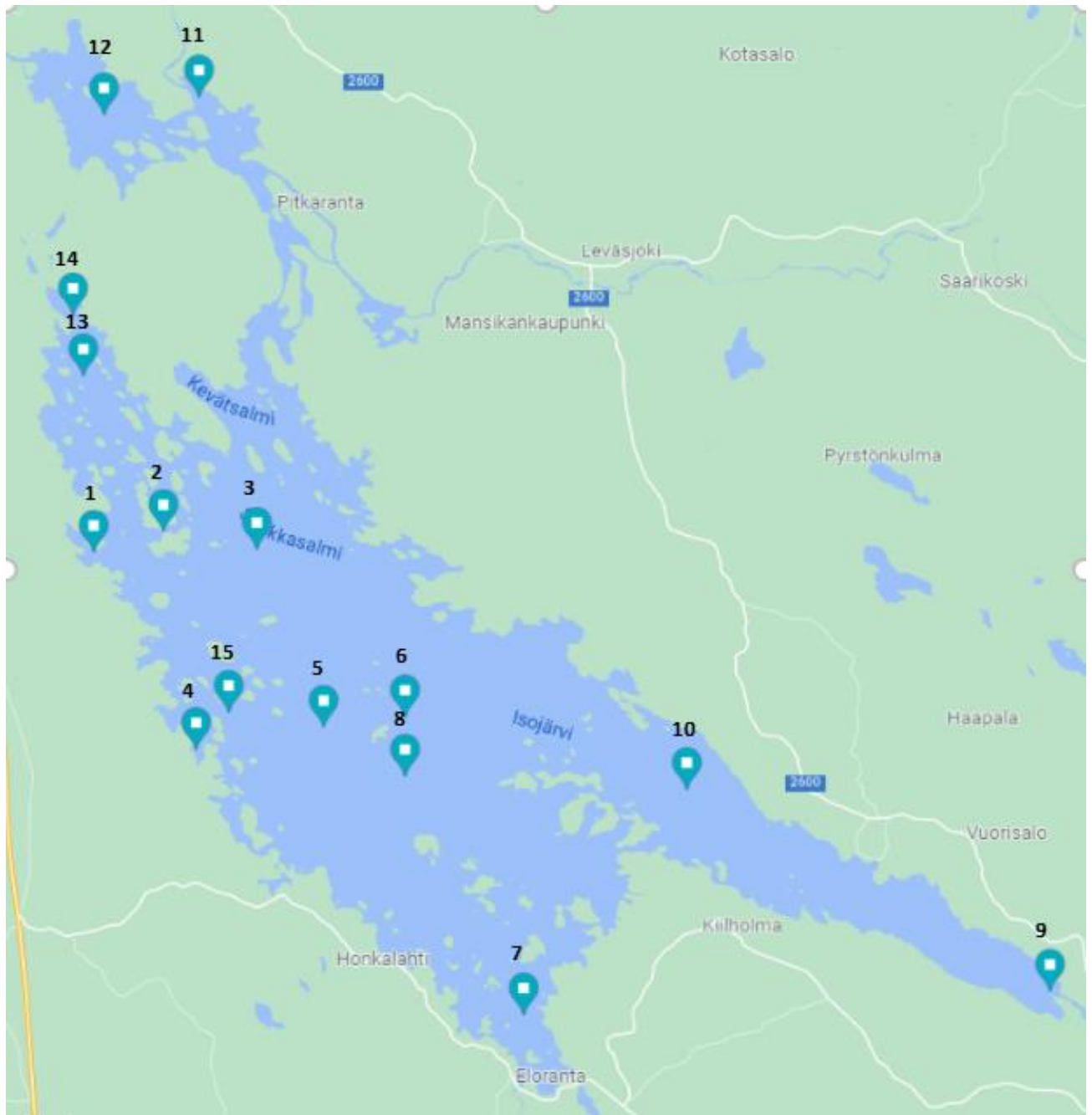

ISOJÄRVEN VEDENLAADUN MITTAUS

Mittapisteet

Isojärven vedenlaatua mitattiin alla näkyvistä mittauspisteistä 6.9.2021. Mittauspisteet ovat samat kuin ne olivat 6.9.1971 tehdyssä mittauksessa. Näytteet otettiin n. 30 cm syvyydestä.

Alla olevassa taulukossa on esitetty mittapisteiden koordinaatit, jotka otettiin ylös mittausta tehdessä. Lisäksi mittapisteestä otettiin talteen järven syvyys ko. pisteessä. Mittauspäivänä järven veden lämpötila oli noin 13 astetta.

Näyte	Paikka	Koordinaatit	Syvyys mittauspaikan kohdalla (m)
1	Sarenin lahti	61 45.46N, 21 44.65E	1,1
2	Jänissaaren salmi	61 45.60N, 21 45.62E	1,5
3	Ronttoon selkä (Vahtisaari)	61 45.48N, 21 46.92E	4,8
4	Hautalahti	61 44.17N, 21 46.07E	0,6
5	Hautalahdesta n 2km selälle	61 44.31N, 21 47.85E	6,8
6	Ison Kaijan edestä	61 44.38N, 21 48.98E	4,5
7	Salmuslahti	61 42.42N, 21 50.62E	2,7
8	Enkvistin selkä	61 43.99N, 21 48.97E	4,8
9	Pomarkun jokisuu	61 42.58N, 21 57.93E	3
10	Vähäselkä	61 43.90N, 21 52.88E	4,5
11	Otamon jokisuu	61 48.45N, 21 46.12E	1
12	Haudanselkä	61 48.34N, 21 44.80E	1
13	Hirvikoskin lahti	61 46.62N, 21 44.50E	1,2
14	Kaivannon lahti	61 47.02N, 21 44.35E	0,6
15	Kolmoisluoto	61 44.41N, 21 46.52E	2,8

Yhteenveto tuloksista

Alla on esitetty laboratorista saadut tulokset. Toisessa taulukossa on vastaavat sanalliset arvot. Raja-arvot ja sanallisten arvioiden lähteet on kerrottu myöhemmin tarkoissa tuloksissa.

Näyte	Paikka	E. coli MPN/dl	Suolistop. enterokokit pmy/dl	hapettavuus mg/l O2	fosfori µg/l	typpi µg/l
1	Sarenin lahti	<1	<1	15	35	600
2	Jänissaaren salmi	<1	<1	14	34	540
3	Ronttoon selkä (Vahtisaari)	1	<1	14	36	560
4	Hautalahti	4	<1	13	34	550
5	Hautalahd. n 2km selälle	1	<1	14	35	520
6	Ison Kaijan edestä	1	<1	15	37	570
7	Salmuslahti	<1	<1	14	36	570
8	Enkvistin selkä	<1	<1	14	36	550
9	Pomarkun jokisuu	71	20	33	52	1300
10	Vähäselkä	<1	1	21	42	870
11	Otamon jokisuu	67	13	33	47	900
12	Haudanselkä	22	16	23	40	750
13	Hirvikoskin lahti	<1	1	14	34	590
14	Kaivannon lahti	4	3	13	33	580
15	Kolmoisluoto	2	8	13	37	540

Näyte	Paikka	E. coli MPN/dl	Suolistop. enterokokit pmy/dl	hapettavuus mg/l O2	fosfori µg/l	typpi µg/l
1	Sarenin lahti	erinomainen	erinomainen	välttävä	rehevä	rehevä
2	Jänissaaren salmi	erinomainen	erinomainen	välttävä	rehevä	lievästi rehevä
3	Ronttoon selkä (Vahtisaari)	erinomainen	erinomainen	välttävä	rehevä	lievästi rehevä
4	Hautalahti	erinomainen	erinomainen	välttävä	rehevä	lievästi rehevä
5	Hautal. 2km selälle	erinomainen	erinomainen	välttävä	rehevä	lievästi rehevä
6	Ison Kaijan edestä	erinomainen	erinomainen	välttävä	rehevä	lievästi rehevä
7	Salmuslahti	erinomainen	erinomainen	välttävä	rehevä	lievästi rehevä
8	Enkvistin selkä	erinomainen	erinomainen	välttävä	rehevä	lievästi rehevä
9	Pomarkun jokisuu	tydyttävä	erinomainen	huono	rehevä	rehevä
10	Vähäselkä	erinomainen	erinomainen	huono	rehevä	rehevä
11	Otamon jokisuu	tydyttävä	erinomainen	huono	rehevä	rehevä
12	Haudanselkä	hyvä	erinomainen	huono	rehevä	rehevä
13	Hirvikoskin lahti	erinomainen	erinomainen	välttävä	rehevä	lievästi rehevä
14	Kaivannon lahti	erinomainen	erinomainen	välttävä	rehevä	lievästi rehevä
15	Kolmoisluoto	erinomainen	erinomainen	välttävä	rehevä	lievästi rehevä

Yksittäiset tulokset

Ulostebakteerit

Isojärvestä vuonna 1971 tehdyssä tutkimuksessa järivedestä oli mitattu ainoastaan ulostebakteereja.

Ulosteperäisen kuormituksen indikaattoreina käytetään ulosteissa normaalisti erittäin runsaina esiintyviä fekaalisia kolibakteereja ja fekaalisia streptokokkeja. Nämä eivät ole varsinaisia taudin aiheuttajia, mutta niiden esiintyminen kertoo mahdollisesta riskistä, että vedessä voi olla myös taudin aiheuttajia. Jätevesien lisäksi normaali haja-asutus mukaan lukien karjatalous aiheuttavat ulosteperäistä kuormitusta. Myös kaupunkialueiden hulevesissä on usein ulostebakteereja (koirien jätökset yms.). (Vesistötulosten tulkinta – opasvihkonen)

Suolistoperäiset enterokokit ovat osa Streptococcus sukua ja aiemmin niistä käytettiin nimitystä fekaaliset streptokokit. Ihmisen ulosteessa enterokokkeja on yleensä vähemmän kuin E. coli -bakteereja. Tietyvästi eläinten ulosteessa sen sijaan enterokkeja esiintyy suhteessa E. coli -bakteereja enemmän. Suolistoperäisiä enterokokkeja esiintyy runsaasti jätevesissä sekä jätevesien tai ulosteiden saastuttamissa vesissä. Runsaat enterokokkilöydökset yhdessä E. coli -bakteerilöydösten kanssa viittaavat yleensä tuoreeseen, todennäköisesti jäteveden aiheuttamaan saastumiseen. Mikäli enterokokkipitoisuudet ovat E. coli -bakteerin pitoisuuksia suuremmat, voi kyseessä olla eläinperäinen tai jo aikaisemmin tapahtunut saastuminen. (Sosiaali- ja terveysministeriö uimavesiasetus)

- Termostabiilit kolimuotoiset bakteerit = E. coli = fekaalinen kolibakteeri
- Suolistoperäinen enterokokki = fekaalinen streptokokki = Enterokokit

Näyte	Paikka	E. coli			Suolistop. enterokokit		
		1971	2021	erotus	1971	2021	erotus
1	Sarenin lahti		<1		26	<1	-26
2	Jänissaaren salmi		<1		18	<1	-18
3	Ronttoon selkä (Vahtisaari)		1	+1	28	<1	-28
4	Hautalahti		4	+4	0	<1	
5	Hautalahd. n 2km selälle	0	1	+1	2	<1	-2
6	Ison Kaijan edestä		1	+1	0	<1	
7	Salmuslahti		<1		24	<1	-24
8	Enkvistin selkä		<1		0	<1	
9	Pomarkun jokisuu	21	71	+50	96	20	-76
10	Vähäselkä		<1		74	1	-73
11	Otamon jokisuu	49	67	+18	2	13	+11
12	Haudanselkä		22	+22	4	16	+12
13	Hirvikoskin lahti		<1		4	1	-3
14	Kaivannon lahti		4	+4	30	3	-27
15	Kolmoisluoto	2	2	0	22	8	-14

Erinomaisen uimaveden laatuluokitus on E. coli <500 ja suolistoperäiset enterokokit <200. Lähde sosiaali- ja terveysministeriön dokumentti <https://finlex.fi/data/sdliite/liite/5516.pdf>. Vastaavat rajat talousvedelle ovat 0, eli talousvedessä näitä bakteereja ei saa esiintyä. KVVY:n ”Vesistötulosten tulkinta – opasvihkonen”-dokumentissa E. coli rajat ovat

- erinomainen: alle 10
- hyvä 10-50
- tyydyttävä 50-100
- välttävä 100-1000
- huono yli 1000

Hapettuvuus ja hapen kyllästysprosentti

Mittauksessa ei otettu veden lämpötilaa joka pisteestä talteen, mutta vesi oli noin 13 asteista. Tämä tieto tarvitaan jotta voidaan laskea vedelle hapen kylläisyysluku. Tarkan kylläisyysluvun määrittämiseen pitäisi tietää vielä ilmanpaine, mutta taulukosta

(<https://www.edu.helsinki.fi/malu/kirjasto/vesi/main.htm>) voidaan päätellä että kylläisyysluku on noin 10mg/l. Tätä käyttäen voidaan laskea veden happikylläisyyden prosentti.

Hapen kyllästysprosentilla eli kyllästysasteella tarkoitetaan todettua hapen määrää prosentteina siitä määrästä, jonka vesi voi enintään sisältää ko. lämpötilassa. Kylmä vesi voi sisältää enemmän happea kuin lämmin. Rajat hapen kyllästysprosentille:

- 85-110 % Erinomainen
- 80-110 % Hyvä
- 70-80 ja 110-120 % Tyydyttävä
- 40-70 ja 120-150 % Välttävä
- 0 ja > 150 % Huono

Näyte	Paikka	hapettuvuus mg/l O ₂	happi % (kylläisyys 10 mg/l)	arvosana
1	Sarenin lahti	<1	150 %	välttävä
2	Jänissaaren salmi	<1	140 %	välttävä
3	Ronttoon selkä (Vahtisaari)	1	140 %	välttävä
4	Hautalahti	4	130 %	välttävä
5	Hautalahdesta n 2km selälle	1	140 %	välttävä
6	Ison Kaijan edestä	1	150 %	välttävä
7	Salmuslahti	<1	140 %	välttävä
8	Enkvistin selkä	<1	140 %	välttävä
9	Pomarkun jokisuu	71	330 %	huono
10	Vähäselkä	<1	210 %	huono
11	Otamon jokisuu	67	330 %	huono
12	Haudanselkä	22	230 %	huono
13	Hirvikoskin lahti	<1	140 %	välttävä
14	Kaivannon lahti	4	130 %	välttävä
15	Kolmoisluoto	2	130 %	välttävä
	keskiarvo	17,5	175 %	huono

Selitys järven korkealle happipitoisuudelle löytyy varmasti levästä, jota oli mittauspäivänäkin nähtävissä monessa kohdin. "Hypertrofinen järvi"-artikkelissa Wikipediassa (https://fi.wikipedia.org/wiki/Hypertrofinen_j%C3%A4rvi) kerrotaan näin:

Kuten edellä todettiin, päällysvedessä kasviplanktonin perustuotanto kiihtyy auringon valossa runsaiden ravinnevarantojen turvin niin voimakkaaksi, että yhteyttämisessä syntyvä happi lisää ennestään hapekasta tilannetta pahemmaksi. Samalla tavoin, kuin hapenpuute rasittaa happea käyttäviä eliöitä, rasittaa liikahappi ylikylläisessä tilanteessa samoja eliöitä. Esimerkiksi kalojen kidukset kärsivät liiasta hapesta ja jo viisi prosenttiyksikköä liikaa happea vaurioittaa niiden kiduksia.

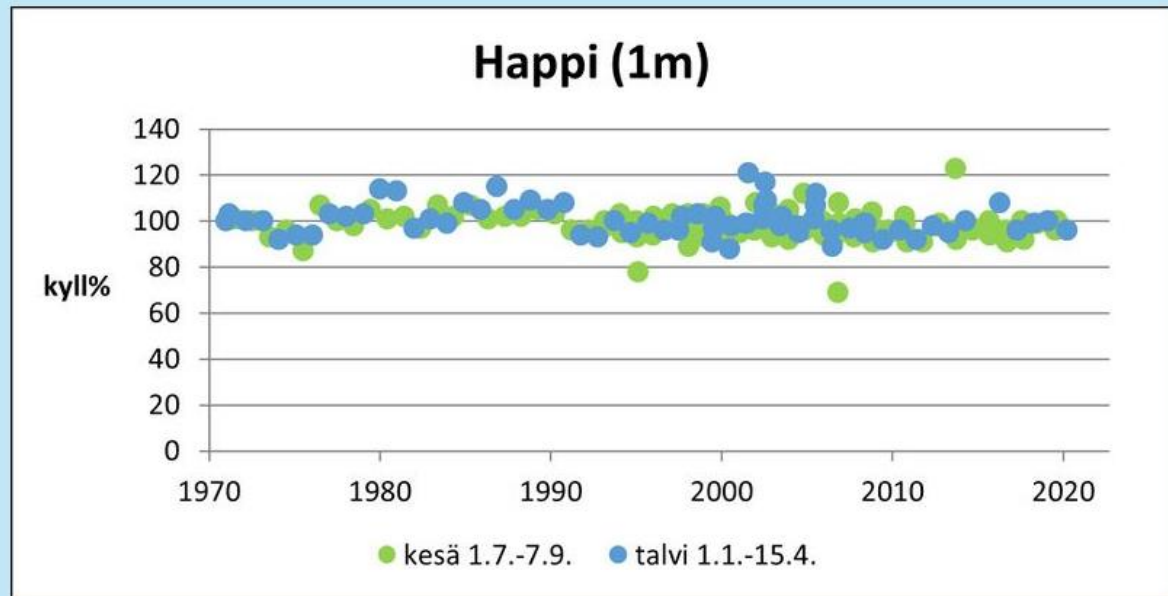
Vertailuna Säskylän Pyhäjärven hapen kyllästysprosentin mittaustulokset
(<https://www.jarviwiki.fi/wiki/Tiedosto:Pyh%C3%A4j%C3%A4rviHappi1m.jpg>) =>

Tiedosto:PyhäjärviHappi1m.jpg

Tiedosto

Tiedoston historia

Tiedoston käyttö

Fosfori

Kokonaisfosfori tarkoittaa veden sisältämän fosforin eri muotojen kokonaismäärää. Tärkeä veden rehevyyden arvioinnissa käytetty ravinnepitoisuus. Kesäikana otetut näytteet kuvaavat parhaiten veden rehevyytensä. Fosforia pääsee veteen luonnonhuuhtoutumana fosforipitoisista kivistä rapautumalla ja ihmistoiminnasta lähinnä maa- ja metsätaloudesta, asutuksen, turvetuotannon, kalankasvatuksen ja teollisuuden jätevesistä.

(<https://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B8A7CACB5-3A30-4443-8470-E612AEBCF5FA%7D/91995>)

Raja-arvot fosforille:

- <15 karu
- 15-25 lievästi rehevä
- 25-100 rehevä
- >100 erittäin rehevä

Näyte	Paikka	fosfori µg/l	arvosana
1	Sarenin lahti	35	rehevä
2	Jänissaaren salmi	34	rehevä
3	Ronttoon selkä (Vahtisaari)	36	rehevä
4	Hautalahti	34	rehevä
5	Hautalahdesta n 2km selälle	35	rehevä
6	Ison Kaijan edestä	37	rehevä
7	Salmuslahti	36	rehevä
8	Enkvistin selkä	36	rehevä
9	Pomarkun jokisuu	52	rehevä
10	Vähäselkä	42	rehevä
11	Otamon jokisuu	47	rehevä
12	Haudanselkä	40	rehevä
13	Hirvikoskin lahti	34	rehevä
14	Kaivannon lahti	33	rehevä
15	Kolmoisluoto	37	rehevä
	keskiarvo	37,9	rehevä

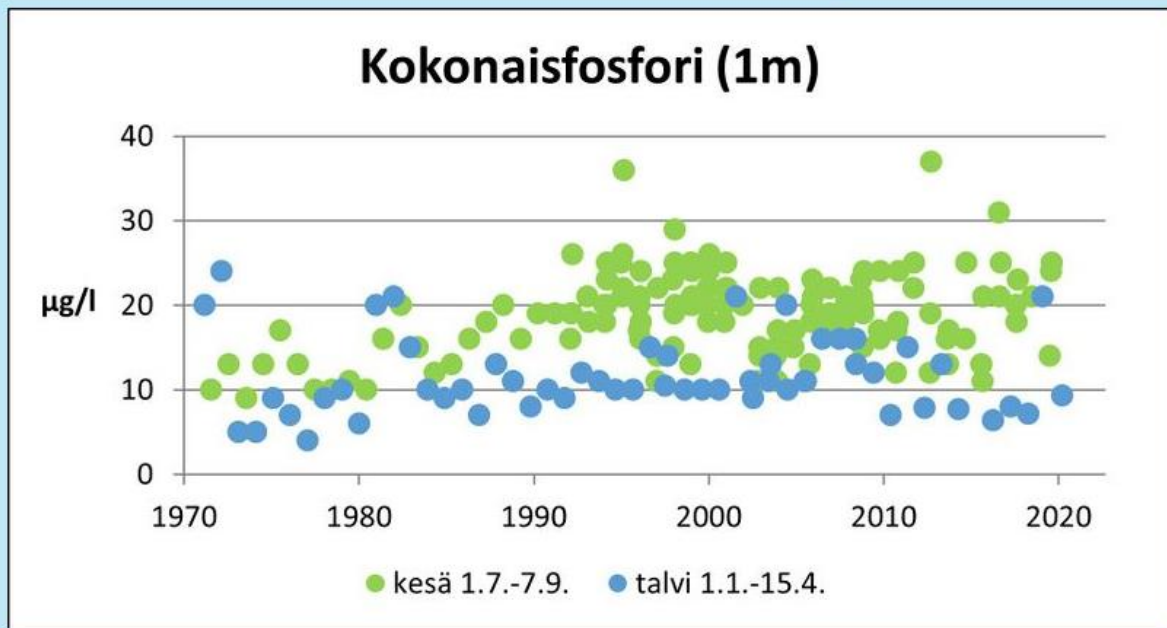
Vertailuna Säkyän Pyhäjärven kokonaisfosforin mittaukset

(<https://www.jarviwiki.fi/wiki/Tiedosto:Pyh%C3%A4j%C3%A4rviKokP.jpg>)

Tiedosto:PyhäjärviKokP.jpg

[Tiedosto](#) [Tiedoston historia](#) [Tiedoston käyttö](#)

Typpi

Tulos kertoo vedessä olevan typen kokonaismäärän. Typpi on fosforin ohella tärkeä vesien tuotannon ja rehevyyden arvioinnissa. Vesistöihin tulee typpeä jätevesien, valumavesien ja sadevesien mukana. Valuma-alueen peltovaltaisuus lisää typpikuormitusta. Levät käyttävät typpeä kasvuunsa, ja yhdyskuntien typpipitoiset jätevedet voivat aiheuttaa vesistöissä hapen kulutusta. Kokonaistyyppi on fosforin ohella rehevöitymisen kannalta tärkeä ravinne. Kesäikana otetut näytteet kuvaavat parhaiten veden rehevyytensä. Tyypillisiä typpikuormituksen lähteitä; maa- ja metsätalous, asutuksen jätevedet, turvetuotanto ja teollisuuden jätevedet. (https://www.vanajavesi.fi/2018/wp-content/uploads/2014/02/vvk_vedenlaatuopas_vedos_191213.pdf)

Raja-arvot typpelle:

- <400 karu
- 400-600 lievästi rehevä
- 600-1500 rehevä
- >1500 erittäin rehevä

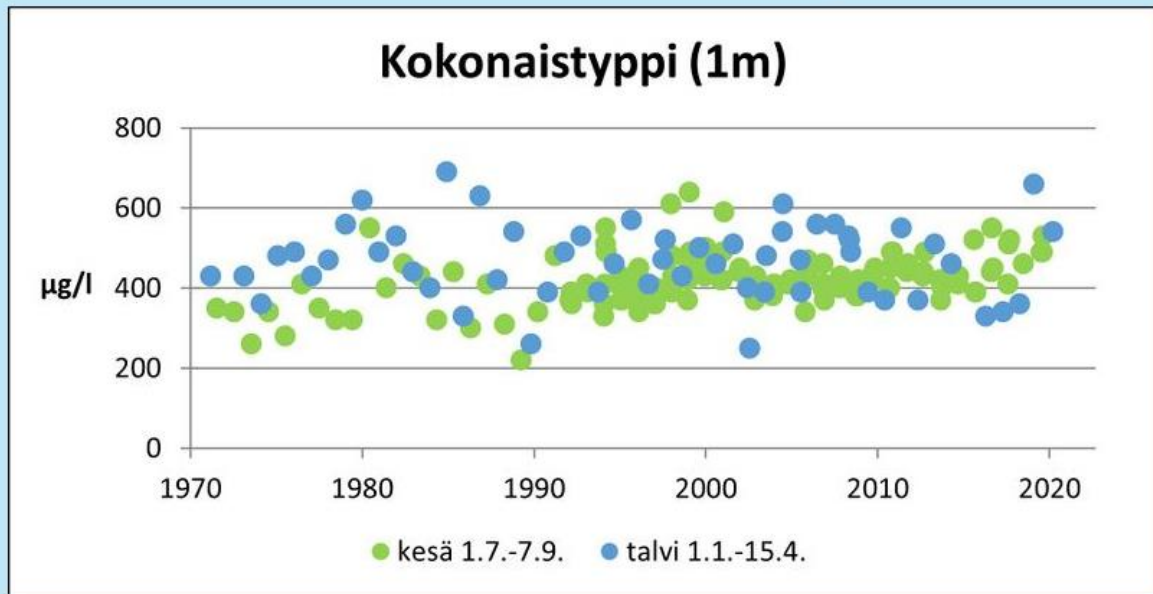
Näyte	Paikka	typpi µg/l	arvosana
1	Sarenin lahti	600	rehevä
2	Jänissaaren salmi	540	lievästi rehevä
3	Ronttoon selkä (Vahtisaari)	560	lievästi rehevä
4	Hautalahti	550	lievästi rehevä
5	Hautalahdesta n 2km selälle	520	lievästi rehevä
6	Ison Kaijan edestä	570	lievästi rehevä
7	Salmuslahti	570	lievästi rehevä
8	Enkvistin selkä	550	lievästi rehevä
9	Pomarkun jokisuu	1300	rehevä
10	Vähäselkä	870	rehevä
11	Otamon jokisuu	900	rehevä
12	Haudanselkä	750	rehevä
13	Hirvikoskin lahti	590	lievästi rehevä
14	Kaivannon lahti	580	lievästi rehevä
15	Kolmoisluoto	540	lievästi rehevä
	keskiarvo	670	rehevä

Vertailuna Säskylän Pyhäjärven kokonaistypen mittaukset

(<https://www.jarviwiki.fi/wiki/Tiedosto:Pyh%C3%A4j%C3%A4rviKokN.jpg>)

Tiedosto:PyhäjärviKokN.jpg

Tiedosto Tiedoston historia Tiedoston käyttö

Kaikkien tulosten vertailu Säskylän Pyhäjärveen:

	happi %	fosfori	typpi
Isojärvi	130-330%	33-52	520-1300
Pyhäjärvi	95-105%	12-25	450-500

Vuoden 1971 mittaustulokset

TAMPEREEN KAUPUNGINLABORATORIO

HATANPÄÄNKATU 4 PUH. 32 227

TAMPERE 10.9.-71

NUMERO 2126 - 2140

TYÖ järvivesien bakteriologisia tutkimuksia

TILAAJA Isojärvi-Seura ry, Eino Jokela, Satakunnankatu 28, Pori 8

SAAPUI 6.9.-71

SUORITTI
TULOKSET

Tutkittavaksemme tuoduista 5.9. otetuista järvivesistä

Näyte	Fekaaliset streptokokit kpl/100 ml	Termostabiilit koli- muotoiset bakteerit kpl/100 ml
1	26 Sarenin lahti	
2	18 Jänissaaren salmi	
3	28 Ronttoon selkä (Vahtisaari)	
4	0 Hautalahti	
5	2 Hautalahdesta n. 2 km selälle	0
6	0 Ison Kaijan edestä	
7	24 Salmuslahti	
8	0 Engwistin selkä	
9 A	96 Pomarkun jokisuu	21
10	74 Vähäselkä	
11 A	2 Otamon jokisuu	49
12	4 Haudanselkä	
13	4 Hirvikoskin lahti	
14	30 Kaivannon lahti	
15	22 Kolmoisluoto	2

Lääkintöhallitus on antanut seuraavat uimavesien laatusuositukset:

	Fekaaliset streptokokit kpl/100 ml	Termostabiilit koli- muotoiset bakteerit kpl/100 ml
sopiva	alle 25	alle 100
epäilyttävä	25 - 250	100 - 1000
sopimaton	yli 250	yli 1000

Tutkittujen näytteiden perusteella järveä voidaan pitääbakteriologisesti verraten puhtaana ja uimiseen hyvin soveltuvana.

TAMPEREEN KAUPUNGIN
LABORATORIO

Mirja Virtanen

Käytettyjä lähteitä:

- VESISTÖN TILAN MÄÄRITTÄMISEEN LIITTYVÄT FYSIKAALISET JA KEMIAALLISET MÄÄRITYSMENETELMÄT, Helsingin yliopisto
<https://www.edu.helsinki.fi/malu/kirjasto/vesi/main.htm>
- Ympäristö.fi Liite3 Vedenlaatuokituksen raja-arvot ja lähteet
<https://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B8A7CACB5-3A30-4443-8470-E612AEBCF5FA%7D/91995>
- Vesistötulosten tulkinta – opasvihkonen KVVY Tutkimus Oy <https://kvvy.fi/wp-content/uploads/2015/10/opasvihkonen.pdf>
- Vanajavesikeskus vedenlaatuopas https://www.vanajavesi.fi/2018/wp-content/uploads/2014/02/vvk_vedenlaatuopas_vedos_191213.pdf
- Saimaan vesiensuojeluyhdistys ry, vedenlaatu <https://www.svsy.fi/yhdistys/vedenlaatu/>
- Wikipedia happipitoisuus [https://fi.wikipedia.org/wiki/Happipitoisuus_\(limnologia\)](https://fi.wikipedia.org/wiki/Happipitoisuus_(limnologia))
- Wikipedia Hypertrofinen järvi https://fi.wikipedia.org/wiki/Hypertrofinen_j%C3%A4rvi
- Suomen ympäristökeskus Pintavesien tilan luokittelu ja arviointiperusteet vesienhoidon kolmannella kaudella <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/306745>
- Uimaveden laatuokitus <https://finlex.fi/data/sdliite/liite/5516.pdf>
- Talousveden laatuokitus <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20151352>
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus 177/2008 yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta
https://www.valvira.fi/documents/14444/22511/Uimavesiasetuksen_soveltamisopas_1103_2008.pdf
- Isojärvi Järviwikissä [https://www.jarviwiki.fi/wiki/Isoj%C3%A4rvi_\(36.014.1.001\)](https://www.jarviwiki.fi/wiki/Isoj%C3%A4rvi_(36.014.1.001))
- Pyhäjärvi Järviwikissä [https://www.jarviwiki.fi/wiki/Pyh%C3%A4j%C3%A4rvi_\(34.031.1.001\)](https://www.jarviwiki.fi/wiki/Pyh%C3%A4j%C3%A4rvi_(34.031.1.001))